

หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการพิจารณาการเปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ

ประเภทและหลักเกณฑ์การเปิดจุดผ่านแดน

๑. จุดผ่านแดนถาวร

การเปิดจุดผ่านแดนถาวรเป็นการตกลงใจในระดับนโยบายของรัฐบาล และเป็นความเห็นพ้องต้องกันของทั้งสองประเทศอย่างเป็นทางการ เพื่อประโยชน์ต่อการค้าและการสัญจรของบุคคล ยานพาหนะรวมทั้ง การเดินทางเข้า – ออกของบุคคลจากประเทศที่สาม โดยเป็นไปตามระบบสากลเกี่ยวกับการเดินทางและความตกลงในการสัญจรข้ามแดนระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีปัจจัยและหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ดังนี้

๑.๑ จุดดังกล่าวมีปริมาณการค้าและการเดินทางเข้า – ออกของบุคคลมากและสม่ำเสมอหรือเป็นพื้นที่ที่ทั้งสองประเทศมีโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้าหรืออื่นๆ ที่สำคัญ

๑.๒ มีความพร้อมหรือมีศักยภาพด้านการคมนาคม โดยเฉพาะการเป็นจุดหรือช่องทางเชื่อมโยงด้านการคมนาคมกับเมืองหลักของแต่ละประเทศหรือเป็นเส้นทางเชื่อมโยงการคมนาคมในระดับภูมิภาคหรืออนุภูมิภาค

๑.๓ มีความพร้อมของส่วนราชการ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปกำกับดูแล อำนวยความสะดวกและปฏิบัติงาน รวมทั้งสถานที่ปฏิบัติงาน ระเบียบ กฎเกณฑ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้การบริหารจัดการ ณ บริเวณดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔ ควรพิจารณาประกอบกับการพิจารณาในจุดอื่นๆ ที่ใกล้เคียงหรือมีความเกี่ยวพันพร้อมกันในภาพรวมเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดหรือการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๑.๕ เป็นจุดที่ไม่มีปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงทั้งก่อนและหลังเปิดจุดผ่านแดนถาวรแล้วหรือหากมีก็ต้องได้รับการแก้ไข

๑.๖ การก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ตามบริเวณจุดผ่านแดนให้ระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน และให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ อย่างเคร่งครัด

๒. จุดผ่านแดนชั่วคราว

๒.๑ การเปิดเป็นการเฉพาะกิจเพื่อเหตุฉุกเฉินจำเป็นเฉพาะคราวเท่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจการค้าและในบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียงไม่มีจุดผ่านแดนประเภทอื่นหรือมีแต่ไม่สามารถใช้หรือไม่เหมาะสมกับการใช้ด้วยเหตุผลต่างๆ

๒.๒ การก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ตามบริเวณจุดผ่านแดนให้ระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน และให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ อย่างเคร่งครัด

๓. จุดผ่อนปรนการค้า

๓.๑ เป็นการเปิดเพื่อการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ชายแดนทั้งสองประเทศ โดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดไปดำเนินการ โดยมีการระบุเงื่อนไขที่ชัดเจนของจุดผ่อนปรนการค้าในแต่ละแห่งให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่

๓.๒ ให้ถือเป็นนโยบายสำคัญในการส่งเสริมให้มีจุดผ่อนปรนการค้า เพื่อประโยชน์ ในทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ

๓.๓ การก่อสร้างหรือการดำเนินการใดๆ ตามบริเวณจุดผ่านแดนให้ระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน และให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ อย่างเคร่งครัด

๔. จุดผ่อนปรนพิเศษ

การเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษจะต้องเป็นการตกลงใจในระดับนโยบายของรัฐบาลที่จะเปิดจุดผ่านแดนในจุดที่ยังไม่สามารถเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรได้ เพื่อไม่ให้เสียโอกาสที่ประเทศจะได้รับ เพื่อประโยชน์ทางการค้า การท่องเที่ยว และการสัญจรของบุคคลและยานพาหนะ โดยกำหนดเงื่อนไข รายละเอียด และวิธีการปฏิบัติในการใช้ช่องทางเป็นกรณีพิเศษภายใต้กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยและหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ดังนี้

๔.๑ จุดดังกล่าวมีปริมาณการค้าและการเดินทางเข้า - ออกของบุคคลมากและสม่ำเสมอ หรือเป็นพื้นที่ที่ทั้งสองประเทศมีโครงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้าหรืออื่นๆ ที่สำคัญ

๔.๒ มีความพร้อมด้านการคมนาคม โดยเฉพาะการเป็นจุดหรือช่องทางเชื่อมโยงด้านการคมนาคมกับเมืองหลักของแต่ละประเทศหรือเป็นเส้นทางเชื่อมโยงการคมนาคมในระดับภูมิภาคหรืออนุภูมิภาค

๔.๓ มีความพร้อมของส่วนราชการ หน่วยงาน และเจ้าหน้าที่ที่จะเข้าไปกำกับดูแล อำนวยความสะดวก และปฏิบัติงาน รวมทั้งสถานที่ปฏิบัติงาน ระเบียบ กฎเกณฑ์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้การบริหารจัดการ ณ บริเวณดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๔ ควรพิจารณาประกอบกับการพิจารณาในจุดอื่นๆ ที่ใกล้เคียงหรือมีความเกี่ยวพันพร้อมกันในภาพรวมเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดหรือการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔.๕ เป็นจุดที่ไม่มีปัญหาต่างๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงทั้งก่อนและหลังเปิดจุดผ่านแดนถาวรแล้ว หรือหากมีก็ต้องได้รับการแก้ไข

๔.๖ การก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ตามบริเวณจุดผ่านแดนให้ระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสันปันน้ำและหลักเขตแดน และให้ส่วนราชการที่รับผิดชอบปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๒ และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ อย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ เมื่อมีการยกระดับเป็นจุดผ่านแดนถาวรแล้ว ให้ปิดจุดผ่อนปรนพิเศษทันที

หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติในการพิจารณาการระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ

๑. สถานการณ์ที่ส่งผลต่อการสั่งระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ

- ๑.๑ เกิดภัยสงครามหรือการจลาจลที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่
- ๑.๒ เกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ และการดำเนินกิจกรรม
- ๑.๓ เกิดความเสียหายด้านโครงสร้างพื้นฐาน ณ บริเวณจุดผ่านแดน ทำให้ไม่สามารถสัญจรข้ามแดนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้
- ๑.๔ เกิดการกระทำใดๆ ณ บริเวณจุดผ่านแดนทำให้มีผลกระทบต่อเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศ
- ๑.๕ มีการก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ของอีกฝ่ายหนึ่งตามบริเวณจุดผ่านแดน ที่มีผลกระทบต่อสันปันน้ำและเส้นเขตแดน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑.๖ สถานการณ์อื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่

๒. ขั้นตอนการปฏิบัติในการสั่งระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ

๒.๑ จุดผ่านแดนถาวร

๒.๑.๑ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พิจารณานำเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณา และต้องให้นายกรัฐมนตรีเห็นชอบการปิดจุดผ่านแดนถาวรดังกล่าวก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติสั่งให้ระงับหรือปิดจุดผ่านแดนถาวร

๒.๑.๒ ในกรณีเร่งด่วนหรือฉุกเฉินเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณจุดผ่านแดนถาวร ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมสามารถสั่งระงับหรือปิดจุดผ่านแดนถาวรได้ แต่ให้แจ้งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติทราบโดยด่วนเพื่อกลับกรองเหตุผลและดุลยพินิจก่อนแจ้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ต่อไป

๒.๒ จุดผ่านแดนชั่วคราว

๒.๒.๑ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พิจารณานำเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณา และต้องให้นายกรัฐมนตรีเห็นชอบการปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวดังกล่าวก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติสั่งให้ระงับหรือปิดจุดผ่านแดนชั่วคราว

๒.๒.๒ ในกรณีเร่งด่วนหรือฉุกเฉินเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณจุดผ่านแดนชั่วคราว ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมสามารถสั่งระงับหรือปิดจุดผ่านแดนชั่วคราวได้ แต่ให้แจ้งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติทราบโดยด่วนเพื่อกลับกรองเหตุผลและดุลยพินิจก่อนแจ้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ต่อไป

๒.๓ จุดผ่อนปรนการค้า

๒.๓.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาความเหมาะสมในการสั่งระงับหรือปิดจุดผ่อนปรนการค้า และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบโดยทันที

๒.๓.๒ ในกรณีเร่งด่วนหรือฉุกเฉินเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณจุดผ่อนปรนการค้า ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมสามารถสั่งระงับหรือปิดจุดผ่อนปรนการค้าได้ แต่ให้แจ้งสำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติทราบโดยด่วนเพื่อกลั่นกรองเหตุผลและดุลยพินิจก่อนแจ้งนายกรัฐมนตรีและ คณะรัฐมนตรี ต่อไป

๒.๔ จุดผ่อนปรนพิเศษ

๒.๔.๑ จังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พิจารณานำเสนอกระทรวงมหาดไทยพิจารณา และต้องให้นายกรัฐมนตรีเห็นชอบการปิดจุดผ่อนปรนพิเศษดังกล่าวก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีมีมติสั่งให้ระงับ หรือปิดจุดผ่อนปรนพิเศษ

๒.๔.๒ ในกรณีเร่งด่วนหรือฉุกเฉินเฉพาะหน้าเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยตามบริเวณจุดผ่อนปรนพิเศษ ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายย่อมสามารถสั่งระงับหรือปิดจุดผ่อนปรนพิเศษได้ แต่ให้แจ้งสำนักงาน สภาความมั่นคงแห่งชาติทราบโดยด่วนเพื่อกลั่นกรองเหตุผลและดุลยพินิจก่อนแจ้งนายกรัฐมนตรีและ คณะรัฐมนตรี ต่อไป

กลไกการพิจารณาการสั่งระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ

๑. หากมีสถานการณ์ที่ส่งผลต่อการระงับหรือปิดจุดผ่านแดน ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนหรือฉุกเฉินเฉพาะหน้า * หน่วยงานรับผิดชอบหลักตามสถานการณ์นั้นๆ จะอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการควบคุม จุดผ่านแดนในพื้นที่ รวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการระงับการผ่านเข้า - ออก ทั้งคน ยานพาหนะ และสิ่งของในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

๒. กรณีที่มีการก่อสร้างหรือดำเนินการใดๆ ของอีกฝ่ายหนึ่งตามบริเวณจุดผ่านแดนที่มีผลกระทบต่อ สันปันน้ำและเส้นเขตแดน รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานในพื้นที่ต้องดำเนินการเจรจา หรือประท้วงโดยทันที หากเลยเวลาอันสมควรแล้วยังไม่ยุติการกระทำ * หน่วยงานรับผิดชอบหลัก จะอาศัย อำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดมาตรการควบคุมจุดผ่านแดนในพื้นที่ รวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการระงับการผ่านเข้า-ออก ทั้งคน ยานพาหนะ และสิ่งของในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการชั่วคราวได้ จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

หมายเหตุ * มอบให้กองกำลังในพื้นที่ร่วมกับจังหวัดโดยศูนย์สั่งการชายแดนจังหวัดพิจารณาการสั่งระงับ หรือปิด จุดผ่านแดนประเภทต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ก่อนรายงานตามลำดับชั้น พร้อมทั้งประสาน กระทรวงการต่างประเทศด้วย (การประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาการเปิด - ระงับหรือปิดจุดผ่านแดนประเภทต่างๆ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙)